MIRON RADU
PARASCHIVESCU

Cîntice ţigăneşti

190

BIBLIOTECA
PENTRU TOŢI

CÎNTICE DE LUME

...că uneori cîte un nimic aducîndu-mi aminte de unele, scap din vedere că ale lumii sînt toate, îmi uit de ale mele, şi cad pe gînduri şi-mi vine să zic cu cîntecul: „arză-l focul Bucureşti".

MATEIU ION CARAGIALE

(Jurnal intim)

ROMANȚA

Pe aceeași ulicioară
Bate luna în ferești...

(MIHAI EMINESCU)

De cîte ori pe înserat
În tîrgul mic te-am așteptat,
Cînd tremurînd că n-o să vii
Umblam pe străzile pustii ?...

Se însera — și-n cîte-o poartă
Pica domol o floare moartă
Ce risipea un stins parfum
De liliac sau de salcîm.

Prin case albe, cu zorele,
Clipea o lampă sub perdele
Și răsuna un vechi pian
Prin vălul serii, sub castan.

O ceață cobora ușor,
Simțeam în suflet un fior,
Iar lampagiu-n cap de uliți
Prindea o stea în vîrf de suliți

Și se pierdea cu pasul rar
Prin pîcla serii, pe trotuar,
Cînd eu pîndeam ca și-alte dăți
Pe-același drum să te arăți.

Treceam pe gînduri, fără zor,
Plîngea un greier prin mohor,
Și peste pomi domol cădea
A nopții tainică perdea.

Cînd te iveai într-un tîrziu
Prin tîrgul ce dormea pustiu,
Părea că pomii toți sînt plini
De flori, de cîntec și lumini.

CÎNTIC DE FATĂ MARE

...Dar cînd sosiră musafirii
se ofiliră trandafirii...

(Cîntic de mahala)

Mai ştii ceasul, caldarîmul
ştirb, uluca fără porţi ?
Singur lîngă ea, salcîmul
înflorise ca de morţi.

În duminica lălîie,
rochia ta, numai danteluri,
lungă pînă la călcîie,
ne uimea în chip şi feluri.

Erai draga noastră şuie
şi rîvnita orişicui ;
cine-ar fi-ndrăznit să-ţi spuie
focul inimioarei lui ?

Fată albă ca de cretă
(doar obrajii ca bujorii),
adorată şi secretă,
nu ne bănuiai fiorii.

Galeşele promenade
împletite braţ la braţ
ca, anume, să mă-nnoade
vraja dulce în viu laţ.

Şi-a venit un vînt de seară,
blestematul şi pustiul!

Te mai port în gînd, de ceară,
îmi mai sună-n piept sicriul.

AMAR

Dragostea noastră a fost
cam sucită, făr' de rost,
c-a-nceput în primăvară
ca un bob de lăcrămioară
și la urmă a murit
ca un plîns înăbușit.

Da eram noi amîndoi,
bibilică-bibiloi,
cînd ardea soarele-n toi,
parcă dase boala-n noi :
gura ta, a de muiere,
de dulceață și de miere,
era árșiță și boare,
mă topia și-mi da răcoare.

Îți pica vorba domoală
ca descînticul de boală :
lacrimă erau, și stea,
ochii tăi de peruzea.

S-a ivit vreun domnișor
care te-a vrăjit ușor,

ori ți-a fost mintea năucă
de te-a prins dorul de ducă!

Au murit de-atuncea, toate.

Ceasul vechi la ce mai bate,
cînd în fiecare zi
toate sînt cum n-ar mai fi!

CÎNTIC DE LAMPĂ

De la primărie-n sus,
Toate lămpile s-au stins,
Numai la gagica mea
Arde lampa ca și-o stea.

(Cîntic de mahala)

Lampă cu flacără mică,
doar de tine mi-a fost frică
noaptea pe șoseaua-ntinsă,
că nu te-oi vedea aprinsă,
cum stăteai ca o lalea,
ca o lacrimă și-o stea,
în geam la gagica mea !

Și călcam cu pasul mare
fără grijă, pe cărare,
și veneam cu pasul iute
printre gardurile mute,
cînd ardeai prin depărtare
lampă vie, lampă-floare !

Doar tu străluceai pe lume
și prin bezna de cărbune

de păzeai dragostea noastră,
lampă cu flacăre-albastră !

Vesteai limpede și dreaptă
că ibovnica m-așteaptă,
ca o șoaptă care vine
de la ea pînă la mine.

Și de cum intram în casă,
îți lăsai geana sfioasă
prin perdeaua de mireasă ;
ca să nu te uiți la noi
să nu-i vezi, cînd o despoi,
coapsa dulce, sînii goi ;

dar gura ei dogorea
ca și ție flacărea,
și-i era sînul încins
ca și globul tău aprins.

Pielea ei, de crin și lapte,
i-o-nvălea părul cu noapte,
și tu străluceai senină
lampă, martor de lumină !

Ceasu-i trist și luna plină
și fereastra ei streină
parcă-i de casă pustie :
nu mă cheamă, nu mă-mbie.

Numai ochiul meu te vede,
lampă cu flacără verde!

Că de cînd te-ai stins din geam;
bucurie nu mai am;
nu mai luminezi tîrziu,
tîrgul mort, drumul pustiu!

Doar prin noaptea cea înaltă
cînd mai trec, inima-mi saltă:
inima-n care mai arde
lampa mică, de departe.

FATA NECĂJITĂ

Fata mîndră şi frumoasă
a pornit-o de acasă
tocmai astăzi după masă,
cînd era o ceaţă deasă
şi se lăfăiau pe cer
nişte nori de miel şi zer.

Străzii strîmbe şi subţire
unde-i capul, n-avem ştire!

Din Turnul Novacului
urci drumul Feleacului,
şi pe urmă iar mai treci
şapte mici izvoare seci
şi-ncă şapte fîntîni reci
risipite pe poteci.

Drum de toamnă şi de ţară,
ploaie deasă, frunză rară,
du-mi-o fata necăjită,
că rămase neiubită!

Pașii ei mărunți și mici,
de gîndac ori de furnici,
îi aud pînă departe,
plînge pomul frunze moarte ;
îi aud pînă tîrziu,
plînge ploaia a pustiu.
Toate-mi plîng în seara asta,
fata mică și nevasta ;

și de multă-amărăciune
plîng și ochii de tăciune.

CÎNTIC DE NUNTĂ

O să zic pe drum de seară
pe o strună de vioară,
o istorie șucară
că-i cu boală rea, amară;

O istorie c-un crai
de la nunta cu alai,
și de-ai da cît o să dai,
nu e una mai dihai!

Trist e cînticul, uitat,
de jale și lăcrămat,
ca un fante de gagiu,
trist, și vechi de nu-l mai știu.

Spune-l, inimă, de poci,
scoate-l tu, ca din găoci,
și-l sloboade-ncet, subțire,
cînticul cu tristul mire!

Era zi de sărbătoare,
liliacul tot în floare,
cînd pornise, grea, pe seară,
petrecania boiară.

Stau mîndri ca doi păuni
mirii chipeşi, între nuni,
şi-i slugea frumos, pe tavă,
neagră, o ţigancă roabă ;

ochii şi-i rotea, de smalt,
către mirele înalt.

Ce-a mai fost, nu poci să ştiu ;
ginerica, om candriu,
îi sorbea ca pe-o cafea
ochii ei de catifea.

Şi între mireasa albă
şi ţiganca a cu salbă,
cînd au mers ca să se culce,
strîns-a ţîţa ei cea dulce.

Ismenită nunta toată ;
a rămas mireasa fată
şi-a fugit păunul-mire
cu ţiganca de tingire.

Spune, inimă, de știi,
leac ales pentru candrii ;
spune leac nedovedit
pentru boala de iubit !

NEVASTA MINCINOASĂ

Y que yo me la llevé al rio
Creyendo que era mozuela,
Pero tenia marido.

(FEDERICO GARCIA LORCA : *La casada infiel*)[1]

Credeam că e fată mare
Cînd am dus-o pe cărare ;
da și eu — ce minte proastă ! —
n-am bunghit că e nevastă.

O fi fost ea ca zambila,
dar mersei mai mult cu sila.

Și pe urmă n-aș mai spune...

Era noaptea de tăciune,
felinarele s-au stins,
licuricii s-au aprins.

---

[1] Și eu care am dus-o la rîu
Crezînd că era fată mare,
Cînd colo avea bărbat.
(FEDERICO GARCIA LORCA : *Nevasta necredincioasă*).

Într-un colț, cînd făcea fițe,
îi scap mîna pe la țîțe,
și treceau prin ea fiori
ca miresmele prin flori.

Poci să nu pici în ispită,
mîndră cum era gătită!
Că rochia îi strălucea
de să bagi briceagu-n ea.

Era noaptea de tăciune,
pomii-nalți, din altă lume,
și s-auzea prin vîlcele
cum urlă cîinii la stele.

Trecurăm și peste iaz,
am mai sărit un pîrleaz
și-am culcat-o-ntr-o grădină,
lîng-un pom, la rădăcină.

Mi-am scos de la gît cravata
și-a lepădat rochia, fata.
Scoț cuțitul din curea,
ea, cămașa cu dantea.

Nici crinul, pe ochii mei!
n-are piele ca a ei;
nici un diamant de-ar fi,
ca ea tot n-ar străluci.

Șoldurile ei, prin deşte
Îmi scăpau, să zici că-i pește;

şolduri mici, de fată mare,
cînd de foc, cînd de răcoare.

De cînd mama m-a făcut
aşa drum n-am mai bătut;
călăream pe luna plină,
trupul ei de ciută lină.

D-apoi cum m-a dezmierdat,
poci să spui, cînd eşti bărbat?
că doară n-oi fi candriu
nici o taină să nu ţiu!

Iubită şi sărutată,
plină de ţărînă toată,
am purtat-o, binişor,
pîn-acasă, sub pridvor.

Dimineaţa, pe răcoare,
avea-n ochi mărgăritare.

Eu, ca un ţigan ce sînt,
am obraz şi am cuvînt.

Dar pe cinste i-am făcut
o cutie de cusut;
şi dintr-ale mai frumoase:
galbină, şi de mătase.

Da nu m-am îndrăgostit
numai unde m-a mințit :

muiere de om cu stare,
zicea că e fată mare
cînd am dus-o pe cărare.

CÎNTIC DE DOR ŞI OF

(îngînat după nişte cîntice lăutăreşti ce se pot auzi prin multe cîrciume)

O să cînt o viaţă-ntreagă
după a care mi-e dragă,
o să cînt ca un nătîng
doar de boală — să nu plîng!

Că era gagica neichii
să-i săruţi poala scurteichii,
cu buze de micşunele,
muşcar-ar neica din ele!

Şi de mîndră ce erea
m-apucă la lingurea
doar cînd mă gîndesc la ea.

Mi-a zis că dacă mi-e dragă
să mă împrumut la bangă
şi să-mi pui dantura-ntreagă.

Dar nici eu nu m-am codit,
gologani am abulit

şi mi-am pus dinţi auriţi
ca boierii pricopsiţi.

I-am luat rochie de tafta,
papucei de catifea,
şi-am dus-o prin mahala
ca să vază cine-o vrea
că e amureaza mea.

C-am iubit-o şi-o iubesc,
şi tot v-o istorisesc,
măcar că mă pîrpălesc.

Uite mintea mea a proastă:
să mă car de la nevastă
şi să mă duc cu-o putoare
nespălată pe picioare,
să mă curăţ de parale.

Dar n-am fost de vină eu,
bătu-mi-o-ar Dumnezeu!
Cum făceam o păşitură,
hop şi ea! în bătătură;
mergeam la biserică,
dar ea-mi punea piedică;
dac-o luam de subsuori
îi mirosea gura-a flori.

Şi ca să mă bage-n streche
punea şi-un mac la ureche.

Să spuie care-o cunoaște
cum era de dată-n paște;
că, bătu-o-ar stelele,
și-a tras și sprîncenele,
subțirel, pe lîngă coadă,
de-mi suci mintea năroadă.

P-urmă, ce să vă mai spui ?
Umblam după ea hai-hui,
și unde se fandosea
că este gagica mea.

Și mă lua îndelicat,
numa-n șoapte și oftat,
cînd eram la ea în pat.

Of, pupa-o-ar mă-sa rece,
că dorul ei nu-mi mai trece !

Eu credeam că-i doar a mea ;
dar, pitită sub perdea,
la toți fanții se gimbea...

Și-ntr-o seară, din pridvor,
cum trecea un roșior,
a ieșit la drumul mare
și-a fugit cu el călare.

De-atuncea mi s-a tot dus
şi eu am rămas mofluz,

singurel, să bat din buză,

vascrisu ei de farfuză !

BLESTEM DE DRAGOSTE

Cînd ţi-o fi lumea mai dragă,
să-ţi pice dreapta beteagă
şi s-ajungi la cap de pod,
cerşetor slut şi nărod.
Din puterea ta a plină,
suptă de vreo curviştină,
să rămîi sfrijit ca paiul,
urle-ţi ghiersul ca buhaiul,
limba să ţi se-mpletească,
să vorbeşti pe păsărească,
să te topieşti de-a-n picioare
galbin, ca o lumînare!
Să nu fie boală rea
care-n tine să nu dea:
ardi-te-ar focul, mangalul,
să fii scopit ca muscalul!
Cînte-ţi popa din Scriptură,
să-ţi văz dáfinul pe gură!

Crai parşiv, din ţigănie,
că m-ai omorît de vie
cînd m-ai luat din casă fată
crudă şi nevinovată,

și m-ai spintecat în două
sub cerul cu lună nouă.

Și-n loc să mă iei mireasă,
m-ai lăsat să zac borțoasă
și te-ai dus, duce-te-ar apa
unde și-a dus mutul iapa !

Dar de-o fi și-o fi să vii
iar în brațe să mă ții,
să-mi săruți țîța și gura
și să-mi stingi din sîn arsura,
vedea-te-aș tot cum te știu :
nalt, bălan și cilibiu,
cu ochii arzoi ca focul :

aduce-mi-te-ar ghiocul !

TRISTĂ E VIAȚA DE MORT

Cu țărînă stau în gură
Și cu viermii mă tot cert
Că nu poci să ies din groapă
Să te bat și să te iert...

(Cîntic lăutăresc)

Spuie altul cît o vrea
Că-i mai bine mort pe lume,
Eu o țiu mereu pe-a mea:
Că n-am gust de-ngropăciune!
Dacă-i vorba după mine,
Eu morțiș, mereu voi ține,
Și mereu la fel voi spune,
Chiar cînd traiul nu-mi convine:
Decît mort, tot viu mai bine.

Ce e drept, cînd mori sărac,
Și de n-ai un sfanț la tine
Cei din preajmă scaldă-ți fac
Și de jeg te spală bine.

Da nici mort scăldat nu-i treabă:
De pe stîrv, precum știm toți,
Și păduchii fug degrabă,

Că nu-şi fac din el ospăţ.
Însă eu, şi dacă ştiu
Că-n cearşaf n-o să mă-nfăţ,
Tot prefer soios dar viu,
Nu lăuat şi în sicriu !

Cît trăieşti poci să n-ai straie,
Dar cînd mori, nu-ş' cum se face
(Chiar de n-ai avut lăscaie)
S-o găsi cin' să te-mbrace
Cu cămaşă, pantalon,
Guler ştaif şi papion,
Ca să poci dormi în pace.
Da eu spun : şi rupt în coate,
Însă viu, pe cît se poate !

Nu găsesc că-i vreo scofală
Să fii mort şi-n strai bogat,
Nici nu cred că e vreo fală
Să fii stîrv şi pomădat,
Că decît aşa găteală,
Viu prefer — şi-n pielea goală
Cum pe lume am venit,
Nu să plec din ea-nţolit !

Alţii au la-nmormîntare
Cîte-un praznic serios
Cu prescure şi mîncare,
Cu pilaf şi crap cu sos ;
Şi mai au pe lîngă ei
Damigene, două-trei,
Ca să-şi toarne în pahare
Din vinaţul sîngeriu.

Mă gîndesc, ce rău mi-ar pare
Chiar atunci să nu mai fiu !...
Ei să tragă rînduri-rînduri,
Şi io-n pardisiu de scînduri...

De mă-ntrebi pe mine-anume
Tot ce cred, tot ce-mi doresc
Şi mai sper într-astă lume,
D-apăi vreau să chefuiesc
Colea-n lege, de se poate,
Cu cei ce-mi ciocnesc la moarte
Şi-n sughiţuri mai şoptesc :
„Iartă-l, Doamne, de păcate !"
Că de-o fi şi-o fi să mor,
Cel puţin atît să ştiu :
Că-s şi eu la masa lor,
Nu ei, chef — iar eu, sicriu !

D-apăi muzici şi fanfare,
Toba, goarna, contrabasul,
Cînd eşti mort, ce rost mai are
Că tu, neam, nu le-auzi glasul ?!
Eu, pe ele, drept vă spui,
Aş juca o sîrbă-ntîi,
Altfel, geaba parastasul !
Şi pe urmă, tras de-o gloabă
Să mă ducă toţi la groapă
Că nici tobe, nici ţambale
Nu mă-ntorc dintr-astă cale !

Numai una, v-o spui drept,
Mi-ar plăcea s-o ştiu plîngînd,

Cînd, cu mîinile pe piept,
Stau întins și nu cuvînt :
Pe gagica mea a dulce
Că ea știe, cînd m-or duce,
Cine mă bagă-n pămînt
Pîrpălindu-mă pe jar,
Pe cînd ea n-avea habar.
Și atuncea-ntins pe dric
Să m-aleg și eu, măcar
Cu un strop oricît de mic
Din privirea-i de cleștar ;
Și-așa mort, privind la ea,
I-aș zîmbi din racla mea.

Deși, fraților, mă tem
Că și mort de-o văz că plînge,
Ca scăpat dintr-un blestem
Aș sări din cinci coșciuge
Buzna dînd de sub capac
Ca s-o mîngîi și s-o-mpac
Văzînd lacrima că-i curge,
Fiindcă mîndrii-i ochișori
Nu te lasă nici să mori !

Că de-o fi de tot s-o pierd,
Nici s-o bat, nici s-o dezmierd
De la altul cînd îmi vine,
Vă spui drept, nu prea-mi convine.
Și-apoi ce mare scofală :
Cînd mă pupă și mă-nșeală
Eu să stau răpus de boală ?!

De-aia strig în gura mare :
Poat' să spuie cît o vrea
Filozoful nu știu care
Cum că viața nu-i grozavă,
Eu o țiu mereu pe-a mea
Că de moarte, nici o grabă !

BALADE

¡ Oh ciudad de los gitanos !
¿ Quién te vió y no te recuerda ?

(FEDERICO GARCIA LORCA :
Romancero gitan)[1]

[1] Oh, oraş al ţiganilor !
Cine te-a văzut şi nu te ţine minte ?
(FEDERICO GARCIA LORCA : *Romanţe ţigăneşti)*

RICA

Bate-un vînt pe ulicioară
peste inima amară,
bate-un vînt prin țigănie
peste inima pustie,
vînt ușor de primăvară,
cu parfum de domnișoară.
Treci, vîntule, fără teamă
că nu te mai bagă-n seamă
nici o pirandă-mpudrată
cu buzele de mușcată!
Poci, tu, vîntule, să treci,
că focul lor n-o să-l seci,
și nici lacrămile lor
după Rică din Obor!
Îl făceau toți zurbagiu,
dar altul ca el nu știu:
ăl mai prima barbugiu,
cuțitar, caramangiu,
ca un fante de spațiu.
Că nu era nici o fată
de el neamurezată,
nici nevastă cu bărbat
să nu-l fi rîvnit la pat.
Și-avea ochii de migdale
de cătau la el cu jale,

și-avea ghiersul cîntător
de cătau la el cu dor,
Rică — fante de Obor.

Cînd trecea prin cartier,
avea pasul de boier,
legănat și nepripit
unde se știa iubit.

De se lăsa cu bătaie
(că avea dușmani o droaie !),
atunci o făcea de oaie,
că pînă să scoți cuțitul,
el îți și lua piuitul.

N-avea pe lume păreche :
purta cercel la ureche
și-avea degetu-nflorat
cu-o piatră de matostat.

Noaptea, cînd venea matol,
zicea din gură, domol,
ca un vînt care se duce
în inimă, s-o usuce,
ca steaua tremurătoare
de clipește-n bolta mare.

Uite-l, ăsta era Rică :
el de nimeni n-avea frică,
de nimeni nu se ferea,
cît este lumea de rea !

Și cum venea într-o seară
senină, de primăvară,
un țigan mai măruntel
se tot da pe lîngă el :
— „Dă, bă Rică, o țigare !"
Cînd căta prin buzunare,
parșivul, cu mîna scurtă,
i-a băgat cuțitu-n burtă.
Rică s-a-ndoit nițel
da l-a muclit pe mișel
de-a sunat și baba-n el.

Văicăreală mare-n stradă,
au dat toți buluc, grămadă :
sîngele-i curgea șiroi
ca apa dintr-un butoi.
Toată partea muierească
a sărit să-l oblojească,
dar el nu vroia de loc ;
se ținea doar de mijloc
și și-a pus o barză-n cioc,
a aprins-o și-a zîmbit :
— „Ce-o să mor dintr-un cuțit ?
Pîn' vin ăi de la Salvare,
mai poci să trag o țigare !"
Așa era Rică — tare.

Se cruceau țiganii toți,
(mardeiași, giolari și hoți)
și țigăncile-nlemnite
se tînguiau pe șoptite.
Aoleo, ce n-ar fi dat
să-l vază pe Rică lat ;
dar el, drept ca pălimarul,

își ținea doar brăcinarul
cu o mînă, apăsat,
și umbla în lung și-n lat,
Rică — fante înjunghiat.

Ieșea luna dintr-un nor,
roșie ca un bujor,
și bătea un vînt de seară
subțirel, pe ulicioară,
ca un plînset în suspine.

Dar Salvarea nu mai vine...

Rică s-a lăsat pe vine
și s-a-ntins pe îndelete
rezimat de un părete.

Craii toți, de bucurie,
se făceau că îl îmbie :
— „Spune, bă, tot te mai doare ?"
El tăcea cu ochii-n zare.
— „Vrei, Rică, să joci barbutu ?"
Dar el tot făcea pe mutul.
Una, cum dădea să-l frece,
a țipat — că era rece.
Și cînd a sosit Salvarea
din el mai ardea țigarea.

Bate vînt, lacrimă pică,
după inima voinică !
Plînge-l, inimă amară,

că s-a dus în primăvară
ca o apă d-a ușoară
și ca fumul de țigară!

Cîntă-l, ghiers, și du-l departe
pe Rică — fante de Moarte!

HANNY

În seara cînd s-au întîlnit,
Ea se-ndrepta cu pas grăbit
Spre locuință...

(Cîntic de mahala)

În seara cînd s-au întîlnit,
Ea se-ndrepta cu pas grăbit
Spre locuință.

El îi oferă brațul său,
Dar ea-i răspunse :
— „Domnul meu,
N-am trebuință !

N-ascult de tinerii frumoși,
Bărbații toți sînt mincinoși,
Cu-o vorbă dulce

Ei te seduc, te-adorm ușor,
Ca mamele copiii lor
Cînd vor să-i culce..."

El o privește drăgăstos,
Răspunde ea privind în jos:
— „Mă cheamă Hanny...

Cu dumneata să merg n-aș vrea,
Acasă frați și mama mea
M-aștept', sărmanii..."

El o privește amoros,
E luna mai — și ce frumos
Noaptea pe lună!

Ascunși pe-o bancă, ei și-au dat
Atuncea primul sărutat
În voie bună.

El este pictor și sculptòr,
Un tînăr, doar începător,
Avînd curajul.

Mulți ani de zile la un loc
Au dus, flămînzi și fără foc,
Concubinajul.

Apoi comenzi vin nencetat
Și lauri mulți l-au consacrat,
E-o bogăție!

De-atunci, el se văzu pețit
De mulți bogați care-i promit
Să-i dea soție

Pe fiica lor, ce-a studiat
La Nôtre-Dame, și-a voiajat
Prin lumea largă.

Menajul lor, așa plăcut,
Din vina lui a început
Cam prost să meargă.

Atunci îi spuse : — „Draga mea,
De-acuma bani eu pot avea
Cîți o să-mi placă,

Dar eu și să mă-nsor aș vrea
Pe cînd tu stai în calea mea ;
Mai bine pleacă !

Vezi plicul ăsta, poți să-l iei.
În el ai zece mii de lei,
Te du cu bine !..."

Ea îl privește supărat,
Iar plicul care i l-a dat
Nici nu-l reține.

Văzînd că fostul ei amic
O prețuiește la un plic,
Napoi l-întinde :

— „Ia-ți îndărăt bancnotele
Sînt o fetiță, domnule,
Ce nu se vinde !..."

Ea dispăru — el se-nsură.
O dată de la Operă
Venind acasă,

La poarta lui el observa
O damă care-l aștepta
Stînd rușinoasă :

— „Eu sînt iubita ta din Mai,
Pe care-adesea o chemai
«Scumpa ta» Hanny.

Din ziua cînd ne-am despărțit,
Ah, cît de mult am suferit !
Trecut-au anii..."

Privind spre dînsa rușinat
El vina lui și-a constatat
Și-și dete seamă

Că nu-i nici dînsul mulțumit,
Și de pe cotul ei, smerit
Luînd o scamă

Îi spune : — „Draga mea, nici eu;
O știe bunul Dumnezeu,
N-am fost ferice.

E drept, am fost și decorat,
Am luat chiar și premiul de Stat;
Orice s-ar zice !

Dar pînă să te văd aici,
Nu-mi dete fericire, nici
Faima, nici banii !..."

Deși era sub zero grade,
El în genunchi deodată-i cade :
— „Mă iartă, Hanny !"

Înduioșată, ea i-a pus
Pe creștet, mîna ei, de sus,
Zicînd : — „În fine,

Decît să nu te văd de loc,
Sau tot flămînd și fără foc,
Și-așa e bine !..."

Morala

Astfel, iubite cititor,
S-a încheiat idila lor,
Făr' să se știe

Unde anume, cînd și cum,
Sculptorul și-a pierdut pe drum
A lui soție.

CÎNTIC DE FATĂ NEAGRĂ

Verde que te quiero verde,
Verde viento. Verde ramas.
El barco sobre la mar
Y el caballo en la montanna.

(FEDERICO GARCIA LORCA : *Romance sonámbulo*)[1]

Drag mi-a fost de cînd mă știu
roșu-aprins și stacojiu,
luntrea roșie pe unde,
calul roib suind la munte.

În pridvor stă visătoare
fata neagră, neagră floare,
păru-i roșu ca de sînge
ochii-n rouă parc-ar plînge.
Și în bucle, dulcea lună
i-a pirostrit o cunună
ca o pară de făclie,
dar ea n-o vede, n-o știe.

---

[1] Verde ce mi te-ndrăgesc,
Verde vînt. Ramuri verzi.
Luntrea pe mare
Și calul pe munte.
(FEDERICO GARCIA LORCA : *Romanță somnambulă*)

Numai roșu mi-a plăcut.
Stele mari clipesc tăcut;
aburite, printre ele,
zorile-și desfac perdele.
Trece vîntul prin gutui,
printre ramurile lui,
ca motanul se zburlește
muntele, și-n zare crește.

Cine vine, cine trece
prin vîltoarea nopții, rece?
Fata neagra ce așteaptă
în pridvor, șuie și dreaptă,
că doar ea rămase trează
cu părul roșu, de sînge,
și-n zorii zilei visează
la marea mare, și plînge?

— „Măi cumetre, dac-ai vrea
dau roibul pe casa ta;
și pe șa și pe cuțit,
dă-mi o cergă de-nvălit!
Că viu, neică, de departe
călare, izbit de moarte."

— „Măi flăcău, eu nu mă plîng,
aș face cu tine tîrg,
dar nici eu nu mai sînt eu,
nici bordeiul nu-i al meu."

— „Cumetre, eu te-am rugat
unde vreau să mor în pat,

și dacă s-ar fi putut,
într-un pat nou așternut;

că-mi vezi rana spintecată
de la brîu la beregată!"

— „Văz că pe cămașa albă
ți-a-nflorit la gît o salbă
de trandafiri stacojii,
de mă mir cum te mai ții;

și sîngele te-a încins
cu un brîu roșu-aprins.
Dar nici eu nu mai sînt eu,
nici bordeiul nu-i al meu."

— „Lasă-mă, dar, să mă sui
măcar la tine-n gutui;
lasă-mă, pînă nu mor,
să-i urc verdele pridvor
pînă-n vîrfu-ntins spre lună,
s-auz gîrla cum răsună!"

Suiră cei doi cumetri
pînă sus, pe prispa vetrii;
unu lasă-n urmă sînge,
altul lacrămi, fiindcă plînge.

Tremură în noapte, rar,
roșu-stins, un felinar,

și răsună-n zori mărunte
rîul limpede, de munte.

Mi-a fost drag de cînd mă știu
roșu stins și roșu-viu,
vinul tare, rubiniu,
vînt roșu, pom stacojiu.

Cei doi urcă-ntr-una, urcă,
și vîntul le lasă-n gură,
printre pomi cînd se încurcă,
gust de izmă și arsură.

— „Unde ți-este neagra fată,
unde e codana ta ?"

— „O, de cînd te tot așteaptă,
și cît te-ar mai aștepta
din pridvorul ăsta verde,
lăcrămînd că nu te vede !"

Peste oglinda fîntînii,
țiganca-și leagănă sînii,
sînii ei de trandafir,
părul roșu, de porfir.

Luna și-a zvîrlit o rază
ca un ochi care-o veghează,
noaptea s-a lăsat stăpînă

peste fata neagră, moartă,
pe mormîntul din fîntînă.

Beți, jandarii bat la poartă.

Mi-a fost drag de cînd mă știu
roșu-aprins și stacojiu,
luntrea roșie pe unde,
calul roib suind la munte.

CÎNTIC DE LUNĂ

Huye luna, luna, luna...
FEDERICO GARCIA LORCA :
Romance de la luna, luna[1]

Iese luna în poiană
gătită ca o codană ;
aiurit, neclătinat,
o mîndreţe de băiat,
cu ochii de pietre rare
o priveşte cum răsare.

Şi prin noaptea tulburată,
trece luna dezmăţată,
trece şi nu stă de loc,
curvă de sidef şi foc,
şi-şi despoaie, gemene,
ţîţele de cremene.

— „Fugi lună, lună nebună,
că ţiganii-ţi dau de urmă !
Zlătarii şi spoitorii
vin călări pe podul morii :

[1] Luneca lună, lună, lună...
(FEDERICO GARCIA LORCA : *Romanţa lunii, lunii*)

de te-o prinde vrun zlătar
îți ia inima de jar,
ți-o pune pe nicovele
să-și facă din ea inele;
inimioara ta cea albă
au să mi ți-o facă salbă!"

— „Băiete, eu vreau să joc,
nu mă tem de ei de loc.
Dar de vin zlătarii droaie,
stinge-ți ochii de văpaie:
de vin țiganii prin noapte,
icusari din ei și-or bate!"

— „Fugi lună, lună nebună,
c-aud drumul cum răsună
și-aud cum fluieră piatra
sub copita ca săgeata!"

— „Măi copile, ți se pare:
doar eu trec prin noaptea mare
gătită de sărbătoare!"

Dar zlătarii se arată
în poiana luminată;
pe băiat îl trec fiorii
și-și închide ochișorii.

Gonesc țiganii prin noapte,
vis de-aramă și de șoapte,

plete-n vînt, fața de smoală,
ochii galeși, de migdală.

Pitită în fagul mare,
cîntă o privighetoare.

Prin nori fuge alba lună
cu un flăcăiaș de mînă.

Plîng în poiană zlătarii,
spoitorii, făurarii.

și peste întreg pămîntul,
stă de veghe numai vîntul.

Sîmbăta Paștilor, 1941

VIANA

Cîntecul ei, draga mea,
De nebunie și de țigani,
L-au zis un cuc și-o cucuvea,
Cîntic de moarte și la mulți ani.

Peste rîpi de făgădău,
peste noaptea ca un tău,
urlă vîntul — cîine rău —
peste drumurile sparte,
șuieră un vînt de moarte,
pe sub luna în inele,
trec strigoi și joacă iele;
peste scoborîta zare,
carul mic și carul mare
își pocnesc din balamale
osiile de cleștare.

Prin vîlcele și hîrtoape,
și pe-nvolburate ape,
bîntuie o vijelie
de pustiu și de urgie.

Cine-i vede, cine-i știe,
cine poate să le-ație

drumul, cînd pornesc să vie
despletiţi în negre spume,
ţiganii de peste lume?

Cu foc de stele şi iască,
vine şatra ţigănească,
vin şi poposesc stăpîni
în poiana cu aluni,
şi şi-au prins în coviltire
curcubeul şi-o tingire.

Îmbrăcaţi de sărbătoare,
vin zlătarii cu zlătare.
Între toate mai frumoasă,
palidă şi ruşinoasă,
stă Viana lăcrămată,
o grădină-nrourată,
stă sub bolta serii-naltă
şi lacrămi de stele-o scaldă
pe Viana, starostea,
care-şi plînge dragostea.

Dragostea de-un an şi-o vară
i-a dus-o vîntul de seară,
cînd i-a spus o cucuvea
că bărbatul n-o mai vrea
şi s-a hotărît s-o vînză
pe-o snamie de balcîză.
N-o să-i mai sărute-acum
ochii vineţi ca de fum,
n-o să-i mai strivească sînul
starostele şi stăpînul!

— „Spune-mi, tu, cărturăreasă,
dacă-i alta mai frumoasă,
spune-mi, tu, de-a văzut el
un mai fraged ghiocel,
mai tras mijloc prin inel?
C-aud cucu-n glas subțire,
cîntă-a noastră despărțire,
și-aud mierla-n ghiers mai gros,
plînge-al nostru trai frumos!"

— „Viano, tristă nevastă,
ce spui tu e vorbă proastă:
de i s-a făcut de-o slută,
pe tine tot nu te uită;
două flori nu-s gemene,
dar alta să-ți semene?
Nu-i fată de colonel
mîndră ca tine la fel,
nici ghiers de privighetoare
să te cînte nu e-n stare!
Uite, că de ce ai parte,
zice în ghioc și-n carte:
mie-mi spune un spatiu
să nu-l crezi, că e candriu;
în tobă îmi spune-un zece
că e càpiu, dar îi trece;
și-mi mai spune un birlic
să n-ai grijă de nimic!"

— „Spuie cărțile ce-or vrea,
eu rămîi tot corcoreà;
geaba că e cartea bună,
el cu alta se adună
și mi-e inima-n furtună!"

Lungi, sub despletita șatră,
dorm țiganii somn de piatră,
dar pe sub crengile ude,
vineți, ochii-i se-aprind,
și-al ei chiot lung se-aude
de aramă și argint.

Plimbă-n pînza nopții, rară,
sînii ei de jar și ceară,
se inalță, se coboară,
undă limpezită-n seară,
fum și pasăre ce zboară,
se cufundă-n noaptea-ntreagă,
albă umbră-n umbra neagră,
și se pierde-n depărtare,
umbră mică-n umbra mare;

frînge-n legănatu-i joc,
subțirelul ei mijloc;
fără cîntic, fără strună,
sub încremenita lună,
Viana joacă nebună;
o grădină în furtună.

Doar brățara-i sună-n gleznă
prin adînca nopții beznă,
și-i atîrnă-n zare, grele,
policandrele de stele.

CÎNTIC DE PAJ

Intr-un tufiș de brazi
De lîngă un castel vestit
O șatră de țigani nomazi
Din drum au poposit...

(Tango țigan)

Cîndva demult, un crîng de brazi
Păzea un vechi castel;
O șatră de țigani nomazi
A poposit în el.

Pe cînd făceau bărbații foc
Din crăngile de pini,
Femei cu cărți și cu ghioc
Porniră prin vecini.

Erau țigănci cu ochi adînci,
Cu galbeni prinși în plete;
Le-nconjura un cîrd de țînci
Și-un pîlc de negre fete.

Din turn, un tînăr castelan
Privind prin vechi ferești,

Zări o fată de țigan
    Frumoasă ca-n povești.

Atunci, chemîndu-și lîngă el
    Un blond copil de casă,
I-a spus s-aducă la castel
    Pe fata cea frumoasă.

Și-n turnul lui cînd a intrat
    Cea oacheșă fecioară,
El se simți cel mai bogat
    Curtean dintr-acea țară.

— „Copila mea, ca din povești,
    (I-a spus mai mult în șoapte)
În visul meu mai mîndră ești
    Ca îngerul prin noapte...

Frumoasa mea, cum te zării
    Mi-ai fost atît de dragă,
Ferice-aș fi, de-ai vrea să-mi fii
    Stăpînă viața-ntreagă.

Iubita mea, rămîi aci
    De astăzi, totdeauna,
Că-n noaptea mea vei străluci
    Mai mîndră decît luna!"

Iar pajul blond și-a înstrunat
    Într-un balcon, ghitara,

Şi-un dulce cînt a răsunat
Vrăjindu-i toată sara...

S-a încheiat de-atunci un an,
Şi-n purpuri de mătasă
Frumoasa fată de ţigan
Era acum crăiasă.

Prin nopţi, ades, privea din turn
Cîte-un străjer de rond
Stîrnind cu pasul lui nocturn
Trecutu-i vagabond...

. . . .

Dar iată că-ntr-o seară iar,
Ţiganii plini de fum,
Lîngă castelul solitar
Au poposit din drum.

Privind spre ei, copila lor
Din turnul ei de sus,
Simţi un tainic, trist fior
Şi prinţului i-a spus:

— „O, soţ iubit şi prinţ al meu,
Mi-ai spus acum un an
Că vrei să-ţi fiu stăpînă eu,
O fată de ţigan!

C-un înger m-ai asemănat,
Al nopții, și cu luna,
Dar aștrii nopții, ai uitat
Că pribegesc într-una,

Că negrul e culoarea lor
(Pe cîte bag de seamă)
Și-n noaptea neagră, tainic dor
Pe drumuri lungi îi cheamă.

Cît mi-ești de drag, ți-am dovedit
Cînd am rămas cu tine,
Dar, iată, azi m-a podidit
Un dor de neguri pline.

Rămîi cu bine, dragul meu!
I-a spus a lui crăiasă,
Că eu voi pribegi mereu,
Doar drumul mi-este casă..."

. . . .

Și-acelui prinț ce n-a-nțeles
Că-i dusă din castel,
Îi cîntă blondul paj, ades,
Ăst basm scornit de el:

„Cîndva demult, un crîng de brazi
Păzea un vechi castel;
O șatră de țigani nomazi
A poposit în el..."

ș.a.m.d.

CÎNTIC DE POTERAȘI

Memoriei lui
FEDERICO GARCIA LORCA,
„Privighetoarea Spaniei"

Negre toate sînt pe ei :
flinta scurtă, caii zmei,
sufletul și ochiul strîmb,
cizma-naltă în carîmb,
capul împietrit, de plumb.

Și cum vin pe drumul mare,
cu inima-n cingătoare
răsuciți, iscoditori,
lasă-n urma lor fiori
și presară groaza neagră
peste noaptea mută-ntreagă.

Trec, dacă li-i gust să treacă,
și în mintea lor descarcă,
de răsună pînă-n vale,
fum și stele din pistoale.

Țigănie, neagră șatră,
ți-ai pus steag-basmale-n poartă,
în vîrful plopilor luna,
și stelele, cîte una,
agățate-n pălimar
ca un galbin felinar.

Țigănie, țigănie,
doar cin' te-a văzut te știe !
Țigănie, neagră-slută,
cin' te vede nu te uită !

Peste bordeiele toate,
cade noaptea tot mai noapte ;
din potcoave și caiele,
bat țiganii sori și stele.

Un cal necheza șotîng,
izbit la piciorul stîng,
și țipă cucoși, de sticlă,
la cîrciuma lui Costică.

La Costică din Hotar,
ciocnesc paharele rar,
ciocnesc bărdace de var,
plîng viorile nebune,
vîntul li se-ncurcă-n strune,
și prin noaptea tot mai noapte
vîntul gol fluieră șoapte.

Picaseră la chindie
Sîn-Pietru și cu Ilie

gătiți ca de sindrofie;
între cer și-ntre cîmpie
și-au pierdut, zorind să vie,
aurita lor tichie.
Dar dacă e chef, să fie:
s-or găsi în țigănie
talere de jar, o mie!

Maica Domnului și ea,
printre stelele-albine,
s-a-mpuns într-un mărăcine,
într-un galbin țep de stea,
într-o lacrimă de foc,
și cam șchiopăta la joc.

Țanțoș călca-n urma lor,
starostele spoitor.

Luna nouă sta pe zare,
o lebădă plutitoare.

Lunecă prin noapte, moale,
felinare și basmale;
fragede ca niște crăngi
dănțuiesc subțiri țigănci:
pentru mîndrii musafiri,
dănțuiesc țigănci subțiri
văluri tremurate rar,
la Costică din Hotar.

Ţigănie, neagră şatră,
cu basmale-steag la poartă,
stinge-ţi felinarul verde
că potera mi te vede!

Ţigănie, ţigănie,
doar cin' te-a văzut te ştie!
Ţigănie, rai beteag,
nu te uită cui i-eşti drag!

Lasă-ţi doar vîntul vioară
să-ţi mai cînte pe afară!

Peste cheful ţigănesc,
arnăuţi se năpustesc;
plîng, sub iuţile copite,
scînteioarele strivite.
Vine potera călare,
neagră ca de-nmormîntare;
negri sînt, larmă nu fac,
dar pe unde trec e jale
c-au ţesut un zodiac
din fum negru de pistoale.

A rămas acu pustie
veselita ţigănie.

Şi sparg boarea nopţii reci
poteraşii, patruzeci.

Toate au înțepenit ;
și rachiul din clondire,
ca să nu fie pilit,
s-a vărsat într-o tingire.
Peste cîmpul negru, gol,
zboară țipetele stol,
bat călcîiele pămîntul,
săbii șuieră ca vîntul.

Urcă rîpe și poteci
poterașii, patruzeci,
și din flintă, mii de bice
șuieră-n văzduh alice.

Cînd au trecut de hotar,
i-a strîns bătrînul șătrar :
Sîn-Pietru avea o rană
și-n brațe o fetișcană
mai mult moartă decît vie,
rătăcită pe cîmpie
cu cinstitul Sfînt' Ilie.

Toată noaptea prin păduri
răsunau împușcături.

Maica Precista cea bună
muia degetul în lună,
strîngea brusturi, bălării,
să-i descînte pe copii
cu scuipat din sfînta-i gură,
de plîns și spărietură.

Și potera, neagră fiară,
lasă-n urmă foc și pară:
a mai mîndră dintre fete
avea țîțele tăiete;
celelalte, despletite,
alergau înnebunite
și-nfloreau văzduhu-n drum
negri trandafiri de fum.

Cînd n-a mai rămas bordei,
abia pe la ceasul trei,
luminată-n funduri, zarea
parcă-și legăna spinarea.

Țigănie, biet sălaș,
se tot duc cei poterași;
pe ei îi înghite drumul,
de tine s-a ales scrumul.

Țigănie, țigănie,
doar cin' te-a iubit te știe!
Doar în mine mai trăiești
dănțuind negre povești.

EPITAF

După ANTON PANN

AICEA S-AU DUS CU JALE
ŞI ÎN TIHNĂ SE ALBESC
OASELE DOMNIEI-SALE
DE MIRON PARASCHIVESC
CE AU FOST TRECUT PE LUME
CA SĂ DEA LA TOATE NUME.